

Den økonomiske teori og dens pionerer

Hans Brems

http://img.kb.dk/tidsskriftdk/pdf/nto/nto_0123-PDF/nto_0123_86352.pdf

pdf genereret den : 25-1-2006

Den økonomiske teori og dens pionerer

Hans Brems

University of Illinois at Urbana-Champaign, USA

SUMMARY: The article identifies the subject matter of economic theory and classifies its pioneers according to time, space, language, and use of mathematics.

I. Den økonomiske teoris genstand

1. Tre dimensioner

Økonomi siges somme tider at være det, økonomer gør. Et så undvigende svar er hverken oplysende eller nødvendigt. Hvad gør de da? Gennem tre og et halvt århundrede har økonomer faktisk kredset om ganske få men veldefinerede problemstillinger. Man kunne udtrykke dem i tre dimensioner.

Den første dimension er mængde kontra pris. Den anden er makro kontra mikro. Disse to første dimensioner giver os en simpel 2×2 matrix vist i vor tabel. Den tredje dimension, i hvilken hver af de fire elementer kan ses, er tidsdimensionen. En statisk model bestemmer et stationært ligevægtsleje for hver variabel; en dynamisk model bestemmer en tidsvej for hver variabel.

Der er en fjerde dimension, om hvilken vi denne gang intet har at sige, og det er rumdimensionen, som behandles i udenrigshandelens teori og beliggenhedsteorien.

2. Teorihistorie

De fire elementer i vor matrix er skrevet i den rækkefølge, i hvilken de blev opdaget.

Det første element i vor matrix er arbejdsløshedsteori, og det vil måske forbavse nogle læsere, at det var den, der kom først. Men hos det syttende århundredes merkantillister finder vi meget, der minder om Keynes: Tilpasningsvariablen er det samlede fysiske produkt, ikke prisen, og efterspørgslen vil altid skabe sit eget udbud. Rentefoden er et monetært fænomen, bestemt af udbudet af og efterspørgslen efter penge, og penge er ikke-neutrale.

Det andet element i vor matrix er det tidlige attende århundredes allokeringsteori: I præcis differential- og integralregning (og på latin) fandt Bernoulli den faldende grænsenytt. Intuitivt (og på krystalklart fransk) fandt Cantillon allokeringen af jord og ar-

Den økonomiske teori og dens pionerer

Hans Brems

University of Illinois at Urbana-Champaign, USA

SUMMARY: The article identifies the subject matter of economic theory and classifies its pioneers according to time, space, language, and use of mathematics.

I. Den økonomiske teoris genstand

1. Tre dimensioner

Økonomi siges somme tider at være det, økonomer gør. Et så undvigende svar er hverken oplysende eller nødvendigt. Hvad gør de da? Gennem tre og et halvt århundrede har økonomer faktisk kredset om ganske få men veldefinerede problemstillinger. Man kunne udtrykke dem i tre dimensioner.

Den første dimension er mængde kontra pris. Den anden er makro kontra mikro. Disse to første dimensioner giver os en simpel 2×2 matrix vist i vor tabel. Den tredje dimension, i hvilken hver af de fire elementer kan ses, er tidsdimensionen. En statisk model bestemmer et stationært ligevægtsleje for hver variabel; en dynamisk model bestemmer en tidsvej for hver variabel.

Der er en fjerde dimension, om hvilken vi denne gang intet har at sige, og det er rumdimensionen, som behandles i udenrigshandelens teori og beliggenhedsteorien.

2. Teorihistorie

De fire elementer i vor matrix er skrevet i den rækkefølge, i hvilken de blev opdaget.

Det første element i vor matrix er arbejdsløshedsteori, og det vil måske forbavse nogle læsere, at det var den, der kom først. Men hos det syttende århundredes merkantillister finder vi meget, der minder om Keynes: Tilpasningsvariablen er det samlede fysiske produkt, ikke prisen, og efterspørgslen vil altid skabe sit eget udbud. Rentefoden er et monetært fænomen, bestemt af udbudet af og efterspørgslen efter penge, og penge er ikke-neutrale.

Det andet element i vor matrix er det tidlige attende århundredes allokeringsteori: I præcis differential- og integralregning (og på latin) fandt Bernoulli den faldende grænsenytt. Intuitivt (og på krystalklart fransk) fandt Cantillon allokeringen af jord og ar-

DEN ØKONOMISKE TEORIS TO DIMENSIONER

	M a k r o	M i k r o
M æ n g d e r	Arbejdsløshedsteori	Allokeringsteori
P r i s e r	Inflationsteori	Pristeori

bejde i overensstemmelse med »des volontés, du goût & de la façon de vivre des Propriétaires de terres.« Men også om relative priser, vort fjerde element, havde Cantillon høreværdige ting at sige. Man kunne sige, at han kom nærmere til den store almindelige økonomiske ligevægt end nogen anden før Walras.

Det tredje element i vor matrix er Hume's kvantitetsteori fra midten af det attende århundrede. Nu er tilpasningsvariablen prisen, ikke det samlede fysiske produkt, og udbudet vil altid skabe sin egen efterspørgsel. Rentefoden er ikke længere et monetært fænomen men er bestemt af opsparing og investering. Pengene er neutrale. Her er altså meget, der minder om monetarismen.

Det fjerde element i vor matrix er teorien om relative priser hos de engelske klassikere i det sene attende og tidlige nittende århundrede. Smith bestemte den relative pris ved den relative fulde produktionsomkostning til jord, arbejde og kapital. Ricardo og Marx forsøgte uden held at bestemme den ved den relative arbejdsindsats. Ingen af dem nåede frem til en allokeringsteori. Dertil ville kræves et udtryk for præferencer, men ingen af dem tog notits af Bernoulli, Cantillon eller Galiani.

Ikke før i den sidste fjerdedel af det nittende århundrede fandt mikroøkonomiens to halvdele sammen i den store almindelige økonomiske ligevægt, foreløbigt statisk. Ikke før i det tidlige tyvende århundrede blev den dynamisk. De to halvdele af makroøkonomien fandt stadig ikke sammen men kom igen i mere raffineret form: Arbejdsløshedsteorien i sin Keynes'ske form i det tidlige tyvende århundrede og inflationsteorien i sin monetaristiske form i det sene tyvende århundrede.

II. Teoretikerne selv: Hvem var de?

1. Økonomiens muse

I økonomiens første halvtredje århundrede forlod dens muse aldrig Europa. Her kom hun til gengæld vidt omkring og besøgte mange steder — ydmyge som berømte. Hun skyede hverken trængselen eller travlheden i Paris men inspirerede en ung bankier — vort første finansgeni. I den franske enevældes sene årtier dvælede hun i Versailles og inspirerede den kongelige livlæge. Men snart forsvandt hun til provinsen: Bag bymuren i Limoges inspirerede hun intendanten, hvis administrative geni snart skulle bringe ham til magtens tinde i Paris og berøve os hans teoretiske geni.

Langs Firth of Forth dvælede økonomiens muse først på Edinburghs høje og derpå i det landlege Kirkcaldy. Heller ikke Londons trængsel og travlhed skyede hun men inspirerede en vekselerer — vort andet finansgeni. Hun besøgte Trinity College i Dublin og dvælede længe på det økonometriske gods Tellow i Mecklenburg. En ensom pensionist fandt hun i Köln.

Årene efter 1870 var travle år for økonomiens muse. Hun måtte på en gang være i Manchester og i det kejserlige og kongelige Wien. Så måtte hun dvæle længe ved et lille provinsakademi i Lausanne og vente på, at naturvidenskabelige kolleger lærte hendes protegé så megen differentialregning, at han kunne udtrykke hendes idéer. Da det var overstået, måtte hun til det ældste tysksprogede universitet, Karlsuniversitetet i Prag, og snakke »Zurechnung«.

I det nittende århundredes sidste årti traf økonomiens muse for første gang Nordens største teoretiker. Han var da på studieophold i Berlin. Hun skulle ofte møde ham igen, først i Stockholm og senere, da han endelig blev professor, i Lundagård under ask, elm, løn og lind i katedralens skygge.

Det var også i det nittende århundredes sidste årti, at økonomiens muse for første gang forlod Europa. Et århundrede efter sin politiske uafhængighed erklærede Amerikas forenede stater sin intellektuelle uafhængighed, og økonomiens muse besøgte en fredfyldt campus i New Haven og en mindre fredfyldt på Morningside Heights i New York.

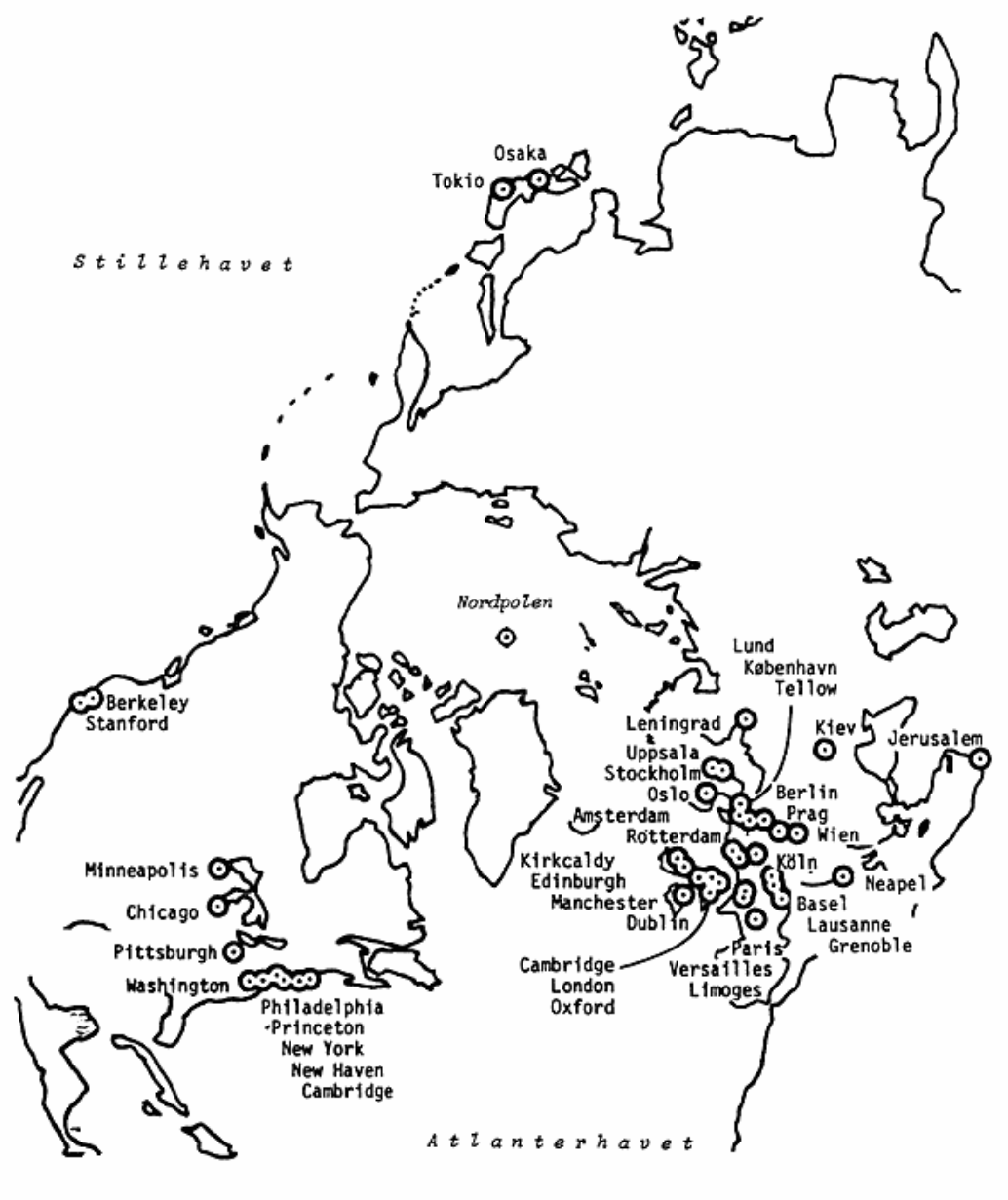
Som alle andre muser tav økonomiens muse under det store brodermord 1914-1918. Men i tredivernes begyndelse ringede hun på i King's College i Cambridge, England. Beboeren — vort tredje finansgeni — var ofte ikke hjemme og måtte da søges i City eller i Bloomsbury. På samme tid søgte hun til Wien, som nu var republikansk, reduceret og fattigt. Men i sin fornedrelse oplevede det en ny åndelig blomstring i filosofi (Wittgenstein), matematik (Gödel, von Neumann og Wald) og deraf følgende matematisk økonomi.

I Amerika befandt økonomiens muse sig altid godt, først på landets to førende højere læreanstalter i hver sin ende af Massachusetts Avenue i et nyt Cambridge, så i en akademisk oase på Chicagos triste sydside, og tilsidst på stillehavskysten. Selv Stillehavet var ingen hindring: hun krydsede det og kom til efterkrigstidens nye industrimagt.

På vort kort har vi indtegnet musens besøg hos 84 vigtige pionerer og anbragt hver af dem dér, hvor han ydede sit vigtigste bidrag. Men hvad er vigtigt? Og vigtigt for hvem? Vigtigt for hans samtid eller vigtigt for os? Nogle af vore pionerer var højt værdsat af deres samtid, for eksempel Ricardo og Keynes. Andre var ukendte og blev først opdaget, for slet ikke at tale om oversat, mange år efter deres død. Cantillon og Walras måtte vente henholdsvis 176 og 80 år på deres engelske oversættelser! De 84 pionerer,

ØKONOMIENS MUSE: HVOR VAR HUN?

<i>Basel</i> Bernoulli, 1700-1782	<i>Kirkcaldy</i> Smith, 1723-1790	<i>New York</i> Clark, 1847-1938 Hotelling, 1895-1973
<i>Berkeley</i> Dorfman, 1916-	<i>København</i> Zeuthen, 1888-1959	<i>Osaka</i> Morishima, 1923-
<i>Berlin</i> v. Stackelberg, 1905-1946	<i>Köln</i> Gossen, 1810-1858	<i>Oslo</i> Frisch, 1895-1973 Haavelmo, 1911-
<i>Cambridge, England</i> Malthus, 1766-1834 Marshall, 1842-1924 Pigou, 1877-1959 Keynes, 1883-1946 Sraffa, 1898-1983 Ramsey, 1903-1930 Robinson, 1903-1983 Kaldor, 1908-	<i>Lausanne</i> Walras, 1834-1910 Pareto, 1848-1923	<i>Oxford</i> Harrod, 1900-1978
	<i>Leningrad</i> Kantorovich, 1912-	<i>Paris</i> Cantillon, 1697-1734 Say, 1767-1832 Dupuit, 1804-1866 Bertrand, 1822-1900
<i>Cambridge, Massachusetts</i> Schumpeter, 1883-1950 Hansen, 1887-1975 Chamberlin, 1899-1967 Leontief, 1906- Samuelson, 1915- Solow, 1924- Eckstein, 1927-1984	<i>Limoges</i> Turgot, 1727-1781	
	<i>London</i> Mun, 1571-1641 Petty, 1623-1687 Lauderdale, 1759-1839 Ricardo, 1772-1823 Mill, 1806-1873 Marx, 1818-1883 Wicksteed, 1844-1927 Edgeworth, 1845-1926 Bowley, 1869-1957 Phillips, 1914-1975	<i>Philadelphia</i> Klein, 1920- Phelps, 1933-
<i>Chicago</i> Douglas, 1892-1976 Koopmans, 1910-1985 Friedman, 1912-		<i>Pittsburgh</i> Lucas, 1937-
	<i>Lund</i> Wicksell, 1851-1926	<i>Prag</i> v. Wieser, 1851-1926
<i>Dublin</i> Longfield, 1802-1884	<i>Manchester</i> Jevons, 1835-1882 Hicks, 1904-	<i>Princeton</i> Morgenstern, 1902-1977 v. Neumann, 1903-1957
<i>Edinburgh</i> Hume, 1711-1776 Steuart, 1712-1780	<i>Minneapolis</i> Sargent, 1943-	<i>Rotterdam</i> Tinbergen, 1903-
<i>Grenoble</i> Cournot, 1801-1877	<i>Neapel</i> Galilani, 1728-1787	<i>Stanford</i> Arrow, 1921-
<i>Jerusalem</i> Patinkin, 1922-	<i>New Haven</i> Fisher, 1867-1947 Tobin, 1918- Debreu, 1921-	<i>Stockholm</i> Cassel, 1866-1945 Ohlin, 1899-1979 Hansen, 1920-
<i>Kiev</i> Slutsky, 1880-1948		<i>Tellow</i> v. Thünen, 1783-1850

<i>Tokio</i> Uzawa, 1928-	<i>Versailles</i> Quesnay, 1694-1774	<i>Wien</i> Menger, 1840-1921 Böhm-Bawerk, 1851-1914 v. Mises, 1881-1973 Schlesinger, 1889-1938 v. Hayek, 1899- Wald, 1902-1950
<i>Uppsala</i> Lindahl, 1891-1960	<i>Washington</i> Dantzig, 1914-	

vi har anbragt på vort kort, er pionerer, som vi henimod det tyvende århundredes slutning anser for vigtige, uanset hvad deres egen samtid mente om dem.

Et sådant udvalg er naturligvis subjektivt. Denne artikels forfatter har anset de 84 pionerer for så vigtige, at han har villet skrive en bog¹ om dem. Læserens prioritetsliste kan se anderledes ud, men mon dog ikke mange af dens navne også forekommer på vort kort?

Nu, da vi har udvalgt vore 84 pionerer og tegnet vort kort, lad os så forsøge at inddele dem efter tid, rum, sprog og deres brug af matematik.

2. Tid og rum

Både i sin tidsdimension og i sin rumdimension er vor fordeling meget ujævn. Hvis vi fordeler vore pionerer efter deres fødselsår, får vi

16. århundrede	1
17. århundrede	3
18. århundrede	11
19. århundrede	37
20. århundrede	32
	84

Men det tyvende århundrede er jo ikke forbi endnu, og dets sønner og døtre vil jo da forhåbentlig præstere pionerindsatser langt ind i det enogtyvende!

Hvis vi fordeler vore pionerer efter det kontinent, hvor de ydede deres vigtigste bidrag og altså er placeret på vort kort (så Leontief, von Neumann og Schumpeter bliver amerikanere), får vi

Europa	57
USA	24
Asien	3
	84

Vi kan ikke forlade rumdimensionen uden at sige noget om totalitære stater.

En ikke-jødisk økonom i Hitlertyskland kunne i og for sig godt publicere rent analytisk arbejde — og en af vore pionerer (von Stackelberg) gjorde det. Den officielle dok-

1. Brems (1986), hvorfra en del af materialet til denne artikel er hentet.

trin var en racedoktrin, ingen økonomisk doktrin. Men en økonom, der ikke ønskede sin afsked, gjorde klogt i at melde sig ind i partiet, og det havde de bedste hoveder sjældent lyst til.

Den officielle sovjetdoktrin var og er økonomisk. Under Stalin kunne det koste stilling, ja endog liv (Kondratief), ikke at bekende sig til den. Matematik, ingeniørvidenskab og regnskabsvæsen var dog altid mulige smuthuller, og hertil kom efter 1960 økonomietrien. En af vore lysende pionerer er matematikeren Leonid Vitalievich Kantorovich, som under Stalin opdagede og anvendte lineær programmering og vandt Nobelprisen for det.

Som huguenotterne havde gjort i det syttende århundrede, berigede og inspirerede det tyvende århundredes flygtninge deres asyllande. Otte af vore pionerer gjorde det: Hayek, Koopmans, Leontief, von Mises, Morgenstern, von Neumann, Schumpeter og Wald. En niende nåede det ikke: efter at have hjulpet så mange andre ud af landet begik bankier-matematikeren Karl Schlesinger selvmord den morgen, nazisterne kom. Von Stackelberg kom for skade at skrive, at der kun er én logik og at den hverken har med klasse eller race at gøre. Han søgte og fik asyl i Francospanien.

3. Sprog og sprogbarriere

Økonomiens muse talte mange sprog. Lad os definere en pioners sprog som det, hvorpå hans vigtigste bidrag først udkom. Det vil gøre Schumpeter, Frisch, Tinbergen, Debreu, Morishima og Uzawa til engelsksprogede pionerer, Wicksell, Cassel, von Neumann og Zeuthen² til tysksprogede pionerer og Slutsky til italiensksproget. Vi får da følgende fordeling

Engelsk	53
tysk	15
fransk	8
italiensk	3
svensk	3
latin	1
russisk	1
	84

2. Det kan være svært at sige, hvilken af Zeuthens tre pionerindsatser var vigtigst: arbejdsmarkedsmodellen, den monopolistiske konkurrence, eller brugen af uligheder i et Walras-system. Den sidste rørte ved vor teoris inderste kerne, blev offentliggjort i Wien (1932-1933) og var begyndelsen til det store gennembrud, der videreførtes af Schlesinger og Wald og fuldførtes af von Neumann. Herefter kunne Zeuthen klassificeres som tysksproget.

Hæmmedes økonomisk teori af sprogbarrierer? Under sit lange ophold i Paris må Adam Smith have mødt fysiokraterne og været imponeret af Turgot. Vi ved det ikke med sikkerhed, for Smith var jo i tidens stil ikke meddelsom om sine kilder. Ricardo og Say korresponderede med hinanden og besøgte hinanden. Såvidt vi ved, talte og skrev hver af dem sit eget sprog og blev forstået af den anden.

I 1822 mødtes Ricardo og Sismondi i Genève, og Boserup (1976: 127-129) har fundet begge rapporter om mødet frem. Man får et pudsigt indtryk af, hvor lidt hver havde ventet af den anden og af, hvor glædeligt overraskede begge blev. Sismondi om Ricardo:

Il apporta à son examen l'urbanité, la bonne foi, l'amour de la vérité qui le distinguaient, et une clarté à laquelle ses disciples eux-mêmes ne se seraient pas attendus.

Ricardo om Sismondi:

I was very favorably impressed by his manners — I did not expect from what I had seen of his controversial writings to find him so candid and agreeable. M. Sismondi takes enlarged views...

Jevons må have været den første englænder, der brugte så stærke ord om engelsk økonomi som »insular narrowness« og »a fool's paradise«. Det eneste håb var, fortsætter han i forordet til anden udgave af *Theory of Political Economy* (1879), »to fling aside, once and for ever, the mazy and preposterous assumptions of the Ricardian school«. Samtidigt udtrykte Jevons sin beundring for Cournot, Dupuit og Gossen.

Sprogbarrieren var kun en barriere i den ene retning: Kontinentaleuropæerne både i de små lande og i det tyske sprogområde læste med lethed engelsk. Cassel og Wicksell skrev selv deres bøger på tysk. Wicksell korresponderede rutineret med Böhm-Bawerk på tysk, med Marshall på engelsk og med Walras på fransk.

Men en anden og alvorligere barriere må nævnes: matematikbarrieren.

4. Matematik og matematikbarriere

Tidligt i det attende århundrede mødtes for første gang økonomiens og matematikens musen. De mødtes på *Rheinsprung* i Basel og inspirerede en af de geniale Bernoulli'er, Daniel Bernoulli (1700-1782). Daniels farbroder, Jakob Bernoulli (1654-1705) havde opdaget sandsynlighedsregningen, og de to musen indgav nu Daniel den idé at anvende farbroderens sandsynlighedsregning på økonomisk adfærd. Ifølge farbroder Jakob måtte et spils værdi bestå af dets matematiske forventning. Daniels iagttagelser i handels- og forsikringscentret Basel viste imidlertid tydeligt, at også afvigelse fra den matematiske forventning var af betydning: grundlaget for Basels blomstrende for-

sikringsbranche var jo, at købmændene systematisk søgte at bytte store afvigelser mod små og var villige til at betale derfor. For at dette skulle være rationelt, måtte pengenes grænsenyttelse antages at være faldende, så det antog Bernoulli. Både hans antagelse og hans resultater gemte sig bag en dobbelt barriere, latin og matematik, men kendtes naturligvis af sandsynlighedsteoretikere som Laplace og Poisson og af eksperimentalsykologer som Fechner. I over hundrede år skulle de derimod forblive skjult for økonomer.

I andre århundreder og med stigende hyppighed skulle økonomiens og matematikkens muser atter mødes: I Tellow, Grenoble, Lausanne, New Haven, Lund, mellemkrigstidens Wien og Princeton. De mødtes også i tre store byråder, der lå fjernt fra alle markedspriser og derfor havde hårdt brug for skyggepriser: Sovjets industriplanlægning, de allieredes allokering af skibstonnage under den anden verdenskrig og opbygningen af USA's luftvåben under og efter krigen.

Hvor mange af vore 84 pionerer var matematiske økonomer? Ja, hvad er egentlig en »matematisk« økonom? Lad os definere ham som en økonom, der gør operationel brug af matematikken. Han må gerne være en begynder som Jevons og Walras. Hans operationer må også gerne indskrænke sig til addition, subtraktion, multiplikation og division som Gossens, Cassels eller Sraffas. Hvad der derimod ikke er nok er rene tal-eksempler som Quesnays, Ricardos eller Böhm-Bawerks eller rene diagrammer som Clarks, Robinsons eller Chamberlins. Det er heller ikke nok at bruge matematik som stenografi, når man vil skrive en definition eller en ligevægtsbetingelse, som Lindahl, Ohlin eller Harrod gjorde. Både som skoleelev og som studerende udmærkede Keynes sig i matematik. Og Samuelson (1951: 49) tror ikke, at Schumpeter nogensinde krydsede atlanten uden at ødelægge sørejsen med tensorregning eller differentilligninger. For os er det afgørende, at Keynes og Schumpeter aldrig gjorde operationel brug af matematikken i deres økonomiske teori.

Vor definition vil klassificere 53 pionerer som matematiske og 31 som ikke-matematiske økonomer. De matematiske pionerer er omtrent ligeligt fordelt mellem 24 født før 1900 og 29 født efter 1900. De ikke-matematiske pionerer er langt fra ligeligt fordelt: 28 er født før 1900 men kun 3 (Harrod, Robinson og Friedman) er født efter 1900. Matematikken har vundet dominans, og det er ikke svært at se hvorfor.

Dominansen kan ses som resultatet af en Darwin'sk udvælgelse. Enten de nu som von Thünen, Fisher, Wicksell eller Leontief kom for at øve deres livsværk i økonomien, eller de som Bernoulli, Cournot eller von Neumann kun kom på lynvisit, så havde de pionerer, som mødte med en uddannelse i matematik, fysik eller ingeniørvidenskab, nu engang et stort forspring.

For det første kan det somme tider se ud, som om økonomisk teori trækker kaniner frem af en høj hat. Men intet bevis, enten det er matematisk eller ikke-matematisk, er

muligt uden at påkalde præmisser. Disse præmisser bør derfor formuleres klart og tydeligt — og det er netop, hvad matematikken tvinger sine brugere til at gøre. Matematiske økonomer nød med andre ord en mere effektiv beskyttelse mod *non sequitur* end ikke-matematiske.

For det andet vil der være praktiske problemer af en størrelsesorden, som slet ikke levner noget valg mellem matematisk og ikke-matematisk teori. Selv med sin tre-sektormodel havde Quesnay de største kvaler, for han kendte ingen anden løsningsmetode end den iterative. En moderne input-output model kan kun løses matematisk.

For det tredje skulle den økonomiske teori jo gerne hjælpe os til at forstå den verden, der omgiver os. Nok kunne økonomer somme tider synes at være mindre interesseret i at prøve deres hypoteser end i at formulere dem. I århundreder var manglende data en god undskyldning, men den gælder ikke længere. Hvis hypoteser alligevel skal prøves på numeriske data, kan man lige så godt formulere dem i ligningsform fra begyndelsen — og det er netop, hvad matematikken tvinger sine brugere til at gøre. Matematiske økonomer nød med andre ord en mere effektiv beskyttelse mod at formulere uprøvelige hypoteser end ikke-matematiske.

Slår verbal logik aldrig til? Selvfølgelig findes der problemer så simple, at risikoen for *non sequitur* er fjern og brugen af matematik derfor uforholdsmæssig. Men det er ikke pointen. Pointen er, at matematiske økonomer kunne gøre alt, hvad ikke-matematiske økonomer kunne gøre, og at den matematiske barriere — ligesom sprogbarrieren — kun var en barriere i den ene retning: Bernoulli læste og skrev latin, Cournot fransk, von Thünen, Wald og von Neumann tysk, Fisher engelsk, Wicksell og Cassel svensk — og den ægte tosprogede Pareto italiensk og fransk.

III. Kæmper og dværge

Kan der være uenighed om, hvem af vore pionerer er de 84 største, vil der være endnu større uenighed om, hvem af dem er kæmperne og hvem dværgene. Den ene økonoms kæmpe er den andens dværg, og valget siger noget om økonomens selv snarere end om de udvalgte.

Også her kan sprogbarrieren spille ind. Schumpeter plejede at drille sine ensprogede andendelsstuderende med at fortælle dem, at af alle tiders fire største teoretikere var de tre fransksprogede: Quesnay, Cournot og Walras. Som vi ved, var alle anmeldere af *History of Economic Analysis* (1954) uenig med Schumpeter. Især Robbins (1955: 5-6) ville slet ikke være med til at placere Cournot over Ricardo og Walras over Marshall. Robbins anvendte det, han kaldte det østrigske tabsprincip. Hvad ville have været det største tab: om Cournot og Walras aldrig havde levet eller om Ricardo og Marshall aldrig havde levet? I sit svar pegede Robbins på det relative antal sider, der er skrevet om disse forfattere — også af Schumpeter selv.

Men er det nu et svar? Er det ikke selve pointen i en omvurdering, at senere forfattere har ofret altfor megen plads på den omvurderede forfatter og derved bremset det videnskabelige fremskridt? En sådan bremsning kan vare længe. Mark Blaug (1978: 1 og 7) hævder at bruge moderne økonomisk teori som sin målestok men ofrer alligevel 105 sider på »Marshallian Economics« og 16 på »Walrasian General Equilibrium«. Von Neumann behandles hverken i forbindelse med den store almindelige ligevægt eller i forbindelse med spilteori men nævnes kun i forbindelse med kardinal nytte!

Denne artikels forfatter er enig med Blaug om at bruge moderne økonomisk teori som målestok for kæmper og dværge. Men hans kæmper og dværge ligner Schumpeters mere, end de ligner Blaug.

Bag deres sprogbarriere — som kun virkede i den ene retning — nød britiske økonomer en beskyttelse, som vedligeholdt deres ry hos dem selv og i USA længe efter, at det var berettiget. Denne artikels forfatter anser ikke Smith for at være økonomiens fader men vil fremhæve merkantilistisk makroøkonomi og fysiokratisk mikroøkonomi. Grænsenyttens blev ikke opdaget af Jevons men af Bernoulli — og genopdaget af Gossen. Grænseproduktiviteten blev ikke opdaget af Malthus eller Ricardo men af Turgot — og generaliseret af von Thünen. Efterspørgselskurven blev ikke opdaget af Marshall men af Cournot og Dupuit. Denne artikels forfatter anser ikke Marshalls små partielle ligevægte for at være nyklassicismens definitive syntese men vil fremhæve en anden syntetiker, som tænkte både dybere og bredere: Wicksell. Forfatteren anser ikke Keynes for at være den økonomiske teoris *happy ending* men vil fremhæve von Neumanns bevis for eksistensen af den store almindelige ligevægt og den deraf afledede aktivitetsanalyse.

Hvad specielt Keynes angår, så er faktisk og langvarig brug af hans system naturligvis intet bevis for dets brugbarhed. Allerede i Lindahl-festskriftet (1956: 150) udbrød Hicks: »One has a feeling that the world of the fifties ... may be Keynesian in its policies, but it is not Keynesian in its working«. Og endnu tidligere, i sin sidste artikel (1946: 181), vendte Keynes sig irriteret mod visse keynesianeres anvendelse af hans system på international økonomi: »How much modernist stuff, gone wrong and turned sour and silly, is circulating in our system«!

Litteratur

- Blaug, M. 1978. *Economic Theory in Retrospect*, tredje udgave. Cambridge.
- Boserup, M. 1976. *Deres egne ord*. København.
- Brems, H. 1986. *Pioneering Economic Theory, 1630-1980 — A Mathematical Restatement*. Baltimore, Maryland.
- Hicks, J.R. 1956. *Methods of Dynamic Analysis*.

Men er det nu et svar? Er det ikke selve pointen i en omvurdering, at senere forfattere har ofret altfor megen plads på den omvurderede forfatter og derved bremset det videnskabelige fremskridt? En sådan bremsning kan vare længe. Mark Blaug (1978: 1 og 7) hævder at bruge moderne økonomisk teori som sin målestok men ofrer alligevel 105 sider på »Marshallian Economics« og 16 på »Walrasian General Equilibrium«. Von Neumann behandles hverken i forbindelse med den store almindelige ligevægt eller i forbindelse med spilteori men nævnes kun i forbindelse med kardinal nytte!

Denne artikels forfatter er enig med Blaug om at bruge moderne økonomisk teori som målestok for kæmper og dværge. Men hans kæmper og dværge ligner Schumpeters mere, end de ligner Blaug.

Bag deres sprogbarriere — som kun virkede i den ene retning — nød britiske økonomer en beskyttelse, som vedligeholdt deres ry hos dem selv og i USA længe efter, at det var berettiget. Denne artikels forfatter anser ikke Smith for at være økonomiens fader men vil fremhæve merkantilistisk makroøkonomi og fysiokratisk mikroøkonomi. Grænsenyttens blev ikke opdaget af Jevons men af Bernoulli — og genopdaget af Gossen. Grænseproduktiviteten blev ikke opdaget af Malthus eller Ricardo men af Turgot — og generaliseret af von Thünen. Efterspørgselskurven blev ikke opdaget af Marshall men af Cournot og Dupuit. Denne artikels forfatter anser ikke Marshalls små partielle ligevægte for at være nyklassicismens definitive syntese men vil fremhæve en anden syntetiker, som tænkte både dybere og bredere: Wicksell. Forfatteren anser ikke Keynes for at være den økonomiske teoris *happy ending* men vil fremhæve von Neumanns bevis for eksistensen af den store almindelige ligevægt og den deraf afledede aktivitetsanalyse.

Hvad specielt Keynes angår, så er faktisk og langvarig brug af hans system naturligvis intet bevis for dets brugbarhed. Allerede i Lindahl-festskriftet (1956: 150) udbrød Hicks: »One has a feeling that the world of the fifties ... may be Keynesian in its policies, but it is not Keynesian in its working«. Og endnu tidligere, i sin sidste artikel (1946: 181), vendte Keynes sig irriteret mod visse keynesianeres anvendelse af hans system på international økonomi: »How much modernist stuff, gone wrong and turned sour and silly, is circulating in our system«!

Litteratur

- Blaug, M. 1978. *Economic Theory in Retrospect*, tredje udgave. Cambridge.
- Boserup, M. 1976. *Deres egne ord*. København.
- Brems, H. 1986. *Pioneering Economic Theory, 1630-1980 — A Mathematical Restatement*. Baltimore, Maryland.
- Hicks, J.R. 1956. *Methods of Dynamic Analysis*.

- sis. I (anonymt) *25 Economic Essays in Honour of Erik Lindahl 21 November 1956*. Stockholm.
- Jevons, W.S. 1879. *The Theory of Political Economy*, anden udgave. London.
- Keynes, J.M. 1946. The Balance of Payments of the United States. *Economic Journal* 56: 172-187.
- Robbins, L. 1955. Schumpeter's History of Economic Analysis. *Quarterly Journal of Economics* 69: 1-22.
- Samuelson, P.A. 1951. Schumpeter as a Teacher and Economic Theorist. I S.E. Harris (red.) *Schumpeter, Social Scientist*. Cambridge, Massachusetts.
- Schumpeter, J.A. 1954. *History of Economic Analysis*. New York.
- Zeuthen, F. 1932-1933. Das Prinzip der Knappheit, technische Kombination und ökonomische Qualität. *Zeitschrift für Nationalökonomie* 4: 1-24.